

ДОДАТКИ

Додаток А

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ**

СПЕЦІАЛЬНИЙ КУРС

Українська віолончельна школа.

Виконавські традиції

Методична розробка за тематикою творчого мистецького проєкту

Карачевцева Дениса Олеговича

Творчий керівник – **ДЕДУСЕНКО Жанна Вікторівна** , кандидат
мистецтвознавства, доцент , викладач кафедри камерного ансамблю ХНУМ
імені І. П. Котляревського.

Науковий консультант **ЛОЗЕНКО Катерина Олександрівна** – кандидат
мистецтвознавства, старший викладач
кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ
імені І. П. Котляревського

Харків – 2025

Спеціальний курс «Українська віолончельна школа. Виконавські традиції» спрямований на формування у здобувачів вищої мистецької освіти цілісного розуміння історико-теоретичних і виконавських аспектів розвитку української віолончельної школи. Курс ґрунтується на вивченні творчого доробку видатних віолончелістів, педагогів і композиторів, аналізі репертуарних традицій та педагогічних методик, що склалися в українському музичному середовищі. Опанування матеріалу курсу сприятиме усвідомленню національної мистецької ідентичності, а також формуванню практичних умінь інтерпретації творів українських композиторів у контексті виконавських традицій.

Курс розрахований на здобувачів I–II рівня вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» та передбачає один семестр навчання.

Мета курсу

Надання системних знань з історії та виконавських традицій української віолончельної школи, формування навичок дослідження та відтворення її основних напрямів у сучасній виконавській і педагогічній практиці.

Завдання курсу

- Ознайомити студентів з діяльністю видатних представників української віолончельної школи (виконавців, педагогів, композиторів).
- Розкрити етапи розвитку техніки гри на віолончелі та педагогічних методик навчання.
- Визначити репертуарні пріоритети українських віолончелістів у різні історичні періоди.
- Навчити здійснювати аналітичний і стильовий розгляд творів українських композиторів для віолончелі.
- Сприяти формуванню вмінь створення творчих портретів провідних виконавців.

Методи навчання

- Опрацювання спеціалізованої літератури та джерелознавчого матеріалу.
- Перегляд і обговорення відеозаписів концертів, майстер-класів, фестивалів.
- Виконавський аналіз творів українських композиторів.
- Підготовка й презентація творчих портретів видатних віолончелістів.

Після проходження курсу здобувачі повинні **знати:**

- історичні етапи розвитку української віолончельної школи;
- основні педагогічні принципи й виконавські традиції;
- репертуар українських композиторів для віолончелі та його жанрово-стильові особливості.

Після проходження курсу здобувачі повинні **уміти:**

- здійснювати критичний аналіз творів та інтерпретацій;
- відтворювати виконавські традиції української віолончельної школи;
- розробляти творчі та науково-дослідні проекти, присвячені українському віолончельному мистецтву;
- інтерпретувати музичні твори у контексті національної виконавської традиції.

ЗМІСТ СПЕЦКУРСУ

Змістовий модуль 1. Історичні витоки та формування української віолончельної школи

- Історія українського віолончельного репертуару.
- Особливості становлення виконавської традиції.
- Регіональні осередки української віолончельної школи: Харків і Київ.
- Регіональні осередки української віолончельної школи: Одеса і Львів.
- Сучасні тенденції розвитку української віолончельної школи.

Змістовий модуль 2. Жанрово-стильові виміри віолончельного виконавства

- Віолончель у професійному європейському виконавстві та фольклорній традиції.
- Стильові засади національних шкіл країн Європи.
- Український віолончельний репертуар у жанровому розмаїтті.
- Практичні аспекти інтерпретації творів різних стилів.
- Жанри та стилі сучасної музики: віолончель у міждисциплінарних проєктах.
- Новітні виконавські прийоми гри на віолончелі та їхній вплив на розвиток сучасного репертуару.

Змістовий модуль 3. Виконавські традиції та перспективи розвитку

- Технологічні аспекти віолончельного виконавства.
- Традиції школи майстрів музичних інструментів: особистості та практичне застосування.
- Сучасні інновації у виконавстві та їхній вплив на педагогіку й концертну практику.
- Наукові підходи до аналізу українського та світового віолончельного виконавства.

Форми навчання

У процесі вивчення спецкурсу здобувачі відвідують лекційні та семінарські заняття, беруть участь у практичних виконавських аналізах та працюють самостійно з навчальними матеріалами. Обов'язковими є інтерпретація музичних зразків, демонстрація презентацій за темою, а також обговорення історико-культурних та виконавських аспектів розвитку української віолончельної школи. Самостійна робота здобувачів передбачає поглиблене вивчення історико-теоретичних джерел, аналіз репертуару та виконання творчих завдань.

Тематика семінарських занять

- Виконавський аналіз українського та світового віолончельного репертуару.
- Практика засвоєння новітніх прийомів і технік гри на віолончелі.
- Формування національної ідентичності у виконавській школі: історичні та соціокультурні аспекти.

Питання для самостійної роботи

- Підготовка творчих портретів видатних представників української віолончельної школи.
- Дослідження педагогічної традиції крізь призму «ланцюга поколінь».
- Аналіз окремих зразків українського віолончельного репертуару.
- АРобота з архівними та сучасними звукозаписами.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

- Назвіть основні етапи становлення української віолончельної школи.
- Які педагоги відіграли ключову роль у розвитку українського віолончельного виконавства? Назвіть приклади їхніх учнів.
 - Які взаємозв'язки існували між українською віолончельною школою та європейськими традиціями?
 - Назвіть видатних українських віолончелістів минулого й сучасності та охарактеризуйте їхній внесок у мистецтво.
 - Які жанри становлять основу українського віолончельного репертуару? Наведіть приклади творів.
 - Яке значення має творчість українських композиторів для розвитку репертуару віолончелістів?
 - Які перспективи розвитку української віолончельної школи в сучасному культурному просторі?

- Назвіть міжнародні конкурси та фестивалі, де українські віолончелісти здобули визнання.
- Які форми інтеграції українського віолончельного мистецтва у світову культуру ви можете визначити?
- Наведіть приклади сучасних творів для віолончелі українських композиторів та їхніх виконавців в Україні й за її межами.

Рекомендована література

- Білоусова, Ю. (2001). Становлення та розвиток музики для віолончелі соло у 17–18 столітті. *Музичне виконавство і педагогіка: історія, теорія, інтерпретаційні аспекти*, 56–65. Київ: Музична Україна.
- Верещагіна, О., & Холодкова, Л. (2008). *Історія української музики ХХ століття: Навчальний посібник*. Київ: Освіта.
- Гнидь, Б. П. (2002). *Виконавські школи України*. Київ: НМАУ.
- Грінченко, М. О. (1992). *Історія української музики: дослідження*. Київ.
- Ларчіков, В. (2008). Музично-виконавський арсенал сучасного віолончеліста. *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського*, (82), 42–59. Київ.
- Ніколаєвська, Ю. (2017). Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації. *Аспекти історичного музикознавства*, (10), 180–198. Харків: Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського.
- Сумарокова, В. (2004). Виконавська школа як об'єкт дослідження: до визначення поняття. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, (40, кн. 10), 180–190. Київ.

- Сумарокова, В. (2007). Віолончельне виконавське мистецтво у контексті неополістичності ХХ – початку ХХІ століть. У *[зб. статей]* (с. 40–48). Київ.
- Сумарокова, В. Г. (1999). Київська струнно-смичкова школа в контексті європейського виконавського мистецтва (віолончель–контрабас). *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Музичне виконавство*, (1), 38–52. Київ: Вид-во НМАУ.
- Сумарокова, В., & Червов, В. (2000). Виконавець і педагог (до питання про становлення української віолончельної школи). *Музичне виконавство. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, (14, кн. 6). Київ.
- Шаповалова, Л. (2007). Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, (20), 218–229. Харків: Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського.
- Шевченко, О. Г. (2010). *Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990)* (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.; спец. 26.00.01 — теорія та історія культури). Київський національний університет культури і мистецтв.